

THE FORMATION OF SOCIAL AND FINANCIAL ABILITIES IN SCHOOL

Emanoil Remus Cazacu

PhD Student, "Ion Creangă" Chișinău State University, Moldova

Abstract: This article presents the manner of shaping social and financial abilities among pre-university students, with the help of applying a pedagogical model. The pedagogical model is represented by the interdisciplinary Curricula decided by the school, which is viewed from the realistic perspective of everyday life, taking into consideration the social, financial and economical values known by the other school subjects. This is unitary assembly of skills and abilities, whose components are conditioned and have as an objective the preparation of the student to appreciate the changes from the social, economical and financial background, where they are to activate in the future. Also, are exposed the basic contents and competencies that must be achieved.

Keywords: Social education, Financial education, model pedagogical, Curricula decided by the school, interdisciplinary;

Învățământul tradițional s-a bazat în general pe trei noțiuni care erau considerate de bază, respectiv pe citire, scriere și matematică. O dată cu evoluția umană și a civilizației, în zilele noastre se pune accent mai mult pe dobândirea unor abilități de către elevi, pe competențe și pe aplicabilitatea noțiunilor teoretice. Este important ca elevul să știe pentru ce îi este de folos o informație brută, să o prelucreze conform propriilor caracteristici de personalitate și propriilor capacități și bineînțeles să fie capabil să le acceseze și adapteze conform mediului în care se dezvoltă și interacționează.

De asemenea, societatea se așteaptă de la școală să formeze elevii pentru viață și pentru a se integra pe piața muncii. Se încurajează gândirea critică, metacogniția și exprimarea liberă a personalității elevului

Pe lângă instituțiile financiare și organizațiile non-profit, educația financiară este susținută în România și de către instituțiile de învățământ. În anul 2010, Ministerul Educației a decis ca educația financiară să devină disciplină opțională la nivel gimnazial și liceal, cu o oră pe săptămână. În afară de aceasta, s-a constatat că o serie de instituții din domeniul financiar (precum Banca Națională a României sau Comisia de Supraveghere a Sistemului de Pensii Private) au colaborat cu diverse licee sau universități, organizând sesiuni informative și conferințe. Aceste evenimente nu au fost însă organizate în mod sistematic la nivel național și nici nu a existat o continuitate identificabilă a acțiunilor educative în cadrul diferitelor instituții de învățământ.

Programa școlară pentru disciplina opțională "Educația financiară" elaborată în anul 2010 se poate preda în oricare dintre clasele de liceu, în condițiile adecvării demersului didactic la particularitățile de vârstă ale elevilor. Prezenta programă școlară este justificată din perspectiva următoarelor aspecte: pregătirea elevilor de liceu pentru asumarea, în cunoștință de cauză, a calității de consumatori care își cunosc nevoile, sunt conștienți de riscuri și de oportunități și pot face alegeri informate; valorificarea experienței elevilor specifică vârstei prin formarea și exersarea unor deprinderi și atitudini corecte în ceea ce privește administrarea bugetului personal, relații consumatorului cu băncile și raportarea, fără rețineri, în cunoștință de cauză, a elevilor de liceu, la aspecte de bază care țin de domeniul financiar, cu care vin în contact direct sau prin intermediul familiei din care fac parte.[6]

În anul 2016 Ministerul Educației a adoptat noul plan-cadru pentru învățământul gimnazial. Se observă o acordare a unei atenții deosebite oferite educației sociale și financiare, mai exact Cultura Civica devine Educație socială, iar în cadrul acestei discipline se vor studia următoarele: Gândire critică și drepturile copilului (clasa a V-a), Educație interculturală (clasa a VI-a), Educație pentru cetățenie democratică (clasa a VII-a) și Educație economico-financiară (clasa a VIII-a). Pentru fiecare nivel de clasă au fost introduse discipline care vizează educarea copiilor pe partea financiară și dezvoltarea spiritului civic și a gândirii critice. [5]

Pentru a pune în context situația României din punct de vedere al educației financiare, amintim o comparație internațională a nivelului de cunoștințe financiare, prezentată de Jappelli care poziționează România aproape de limita inferioară a clasamentului, pe locul 49 din 55. Desigur, analizând felul în care a fost calculată această poziționare pot fi eventual găsite explicații. În linii mari însă, este foarte posibil ca această poziționare să fie mai curând adevărată decât falsă. În această situație ne putem întreba ce este de făcut pentru a îmbunătăți situația. [4]

Pornindu-se de la un studiu constatativ al problematicii legate de nivelul de educație financiară și socială a elevilor din învățământului preuniversitar, de la analiza Planului de acțiune școlar (PAS) și a statisticilor privind inserția socio-profesională a absolvenților, s-a stabilit necesitatea implementării unui model pedagogic de dezvoltare a acestor abilități. [2]

Analiza a evidențiat existența unei nevoi suplimentare de implementare a unei măsuri în vederea sprijinirii absolvenților de a se integra pe piața muncii și de a-i pregăti pentru viața de după finalizarea studiilor liceale.

De asemenea, s-a observat în urma unei analize comparative simple că, absolvenții din domeniul Uman prezintă cea mai mică rată de inserție pe piața muncii, și cea mai mare rată a admiterii la studiile universitare sau postliceale.

Analiza comparativă a celor 3 promoții, respectiv 2011-2015, 2012-2016 și 2013-2017 clasează absolvenții din domeniul Uman pe ultimul în ceea ce privește angajarea în domeniul absolvit sau în alt domeniu profesional.

Din promoția 2015, dintr-un total de 17 elevi, 1 elev s-a angajat în domeniul absolvit și tot 1 elev s-a angajat în alt domeniu de activitate. Cei mai mulți dintre aceștia își continuă studiile în sistem de învățământ cu frecvență redusă – 8 elevi și doar 2 elevi în sistem de învățământ zi; 7 elevi sunt șomeri.

Din promoția 2016, dintr-un total de 31 de elevi, un singur elev s-a angajat după finalizarea liceului, însă în alt domeniu de activitate. Cei mai mulți, respectiv 26 de elevi își continuă studiile (2 elevi s-au înscris la studii postliceale și 24 de elevi la studii universitare). Patru dintre aceștia sunt șomeri sau au plecat în străinătate. Făcând o analiză comparativă simplă, se poate observa că absolvenții din domeniul Uman prezintă cea mai mică rată de inserție pe piața muncii, și cea mai mare rată a admiterii la studiile universitare sau postliceale.

O altă situație specifică a Colegiului Tehnic de Comunicații „N.V.K” din Bacău care demonstrează necesitatea implementării unor strategii care să soluționeze problemele existente la nivel de unitate școlară este reprezentată de numărul ridicat al elevilor care provin din mediul rural. Spre exemplu, în anul școlar 2016 -2017, dintr-un număr total de 1180 de elevi înscriși la învățământul de zi, 806 elevi provin din mediul rural, 355 de elevi din mediul urban și 19 elevi din Republica Moldova.

Mediul rural românesc prezintă în general o serie de dezavantaje datorită accesului îngreunat la diferite facilități pe care le pot avea cei care provin din mediul urban. Naveta zilnică, fie faptul că sunt cazați la cămin implică anumite limite care pot afecta elevul din punct de vedere socio-emoțional și de asemenea le pot afecta performanțele școlare.

Faptul că accesul la oraș este îngreunat din unele sate, există multe familii care nu au un loc de muncă stabil, și care au posibilități financiare reduse. Acelor familii le va fi dificil să-și susțină copiii la facultate, astfel, aceștia vor fi nevoiți să intre pe piața muncii după finalizarea celor 4 ani de liceu.

Aceste constatări, împreună cu rezultatele statistice obținute în urma experimentului constatativ ne demonstrează necesitatea implementării modelului pedagogic de formare a abilităților social-financiare la elevii de la profilul teoretic, specializarea Științe Sociale, clasele a XI –a. Au fost alese aceste clase, deoarece, rezultatele ipotezei cu numărul 10, respectiv „*Există diferențe semnificative în funcție de clasă și profilul din care face parte elevul în ceea ce privește nivelul de cunoștințe financiare*” au evidențiat faptul că dintre cei 120 de elevi înscriși la profil teoretic, 30 sunt în clasa a X-a. Dintre cei 30 de elevi din clasa a IX-a, 23 (sau 30,3%) dețin un nivel scăzut al cunoștințelor financiare, și 7 (sau 15,9%) dețin un nivel ridicat al cunoștințelor financiare. Dintre cei 30 de elevi din clasa a X-a, 23 (sau 30,3%) dețin un nivel scăzut al cunoștințelor financiare, și 7 (sau 15,9%) dețin un nivel ridicat al cunoștințelor financiare. În clasa a XI-a, dintre cei 30 de elevi, 22 (sau 28,9%) dețin un nivel scăzut al cunoștințelor financiare și 8 (sau 18,2%) dețin un nivel ridicat al cunoștințelor financiare. 8 din cei 30 de elevi din clasa a XII-a dețin un nivel scăzut al cunoștințelor financiare în timp ce 22 sau 50% dețin un nivel ridicat al cunoștințelor financiare.

Curriculumul “Educație socială și financiară” este proiectat ca opțional integrat deoarece este structurat în jurul unor teme care aparțin mai multor arii curriculare. Acesta cuprinde competențe – cheie transdisciplinare precum competențe de autocunoaștere și autorealizare, competențe interpersonale, civice, morale, competențe antreprenoriale, inițiativă și antreprenoriat. Toate aceste competențe se doresc a fi dezvoltate de o singură disciplină opțională, introdusă la clasele de Științe sociale pe parcursul unui an de studiu, ceea ce face ca “Educația socială și financiară” să fie o abordare interdisciplinară a învățării.

Se dorește dezvoltarea integrală a personalității elevului, stimularea interesului elevului pentru afirmare și valorizare personală, responsabilizarea socială și financiară a elevului și formarea la elevi a unei culturi financiare, a competențelor antreprenoriale și de integrare/ incluziune socială, pregătirea subiecților educaționali pentru a adopta decizii cu caracter financiar. [1]

Abordarea interdisciplinară a “Educației sociale și financiare” se realizează prin transferarea unor conținuturi specifice din alte discipline precum “Educația antreprenorială”, “Educația financiară”, “Consiliere și orientare” și “Educația civică”.

În figura de mai jos este realizată schematizarea abordării interdisciplinare a “Educației sociale și financiare” (fig.1)

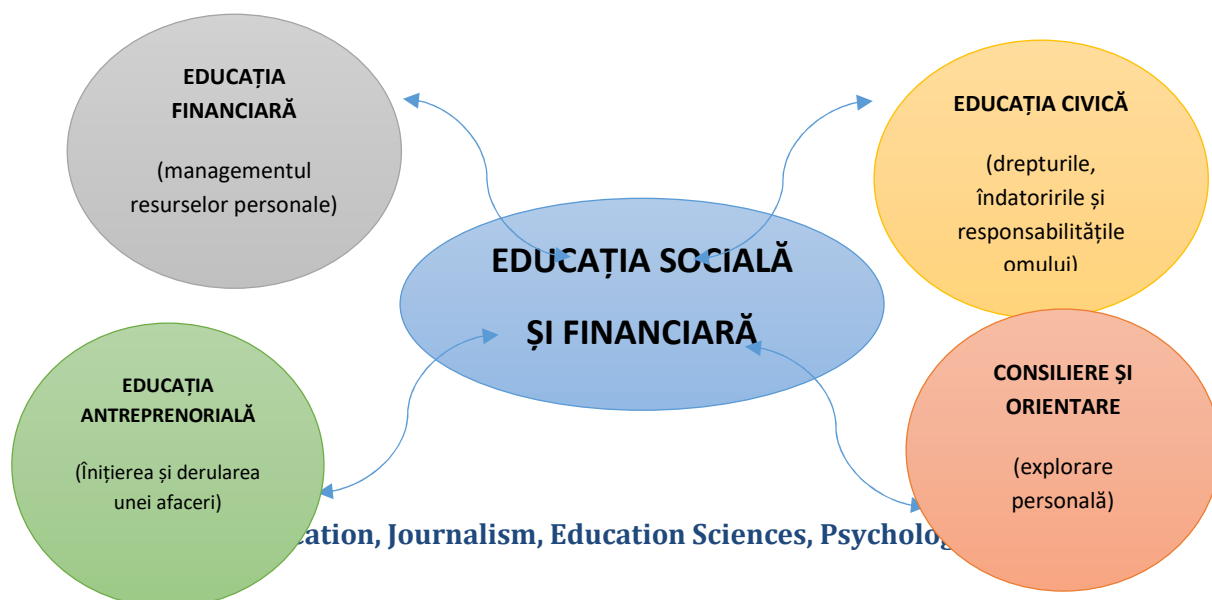

Fig.1. Prezentarea schematică a abordării interdisciplinare a disciplinei opționale “Educația socială și financiară”

Definiția educației financiare stabilită de OCDE în anul 2005 și avizată de liderii țărilor din Grupul G20 în anul 2012 se referă la: „procesul prin care consumatorii de produse financiare/investitorii își îmbunătățesc nivelul de înțelegere a produselor financiare, conceptelor și riscurilor, urmând ca prin informare, instruire și/sau consultanța obiectivă, aceștia să-și poată dezvolta abilitățile și încrederea în sine necesare pentru a conștientiza riscurile și oportunitățile financiare, pentru a lua decizii informate, pentru a ști unde să caute ajutor și pentru a lua și alte măsuri eficiente de îmbunătățire a nivelului de bunăstare financiară.”[3]

Disciplina opțională “Educația socială și financiară” își propune cu preponderență să dezvolte **competența socială și competențele** civice prin cunoașterea principiilor democrației, a drepturilor și responsabilităților cetățenilor, a copilului, a consumatorului și prin cunoașterea principalelor manifestări ale cetățenilor într-o societate democratică și a infracțiunilor și contravențiilor. Astfel, vor fi dezvoltate abilități precum încrederea și empatia în relația cu ceilalți indivizi, toleranță în relație cu vederile și comportamentele altora, abilitatea de a realiza o legătură eficientă cu instituțiile din domeniul public, demonstrarea solidarității prin arătarea interesului și ajutorului în rezolvarea unor probleme care afectează comunitatea locală și opoziția față de transferul conflictelor profesionale în mediul personal. Ca și atitudini dezvoltate amintim interesul și respectul față de ceilalți, față de lege, încrederea în sine și în instituțiile statului, disponibilitatea pentru compromise, integritatea și asumarea responsabilității.

Expunând și conectând copiii de la o vârstă fragedă cu furnizorii serviciilor financiare le permite să recunoască mai bine rolul pe care aceste instituții îl joacă în societate.

Educația financiară, accesul financiar și dezvoltarea capacității financiare sunt termeni utilizați pe scară largă. Educația și financiară conduce la dezvoltarea abilităților financiare ale copiilor și, de asemenea, însușește valori sociale care îi pot ajuta pe copii să facă față provocărilor financiare și sociale cu care se pot confrunta la maturitate.

Copiii pot beneficia în mod considerabil de examinarea problemelor sociale, alături de educația financiară, deoarece aceștia devin conștienți de diferențele dintre bogați și săraci, învață despre deficitul de resurse, despre rolul marketingului și consumerismului în societatea modernă precum și despre daunele aduse mediului de către iresponsabilitatea întreprinderilor și a guvernelor corupte. Mai mult decât atât, educația abilităților de viață poate fi folosită ca bază pentru a clădi o înțelegere a drepturilor omului și a comportamentelor etice. Educația deprinderilor de viață promovează beneficiile abilităților sociale și abilitățile indivizii nu doar în modul se percep pe sine cat și prin modul în care îi percep pe ceilalți membri ai comunității. Având cunoștință despre propriile drepturi, copiii conștientizează că și ceilalți posedă drepturi egale și că aceștia ar trebui să lucreze împreună pentru a face lumea un loc mai bun.

Cultivarea educației financiare și sociale încă de la vârste fragede, aduce cu sine o serie de avantaje atât pentru persoane, cât și pentru societate și economie. Educația financiară poate ajuta copiii să cunoască valoarea banilor și de asemenea, îi poate ajuta să-și gestioneze cheltuielile și să facă economii, ceea ce vine și în sprijinul părinților care se confruntă cu mofturile specifice copiilor când vine vorba de achiziționarea unei jucării scumpe sau a unui joc video. De asemenea, îi poate ajuta pe studenți să își capete autonomia prin gestionarea chibzuită a burselor de studii. Pe tinerii adulți, educația financiară îi ajută să își planifice cele mai importante investiții fără a se expune unor riscuri prea mari, și aici avem cea mai frecventă situație în care tinerii căsătoriți și nu numai

apelează la serviciul “Prima casă” care îi sprijină în achiziționarea unui imobil, fie fac împrumuturi pentru a investi într-o afacere de viitor. Educația ajută astfel cetățenii să aleagă varianta cea mai potrivită nevoilor și posibilităților lor, și de asemenea, să investească inteligent și să economisească pentru pensie.

Educația financiară, aduce beneficii și pentru societate, în sensul în care, cei care au beneficiat de orice tip de formare în materie financiară tind să se adreseze la nevoie instituțiilor specializate și nu societăților marginale sau cămătarilor, care implică riscuri mai mari.

Educația financiară conduce la stabilitatea financiară prin sprijinirea cetățenilor în a alege produse și servicii corespunzătoare, reducând astfel rata creditelor neperformante, și anume pentru împrumuturi și credite ipotecare, sporind diversitatea și, prin urmare, securitatea economiilor și a investițiilor. Persoanele care dețin o educație financiară știu să aleagă produse și servicii mai puțin împovărătoare, de o calitate superioară și mai adecvate, accentuând astfel concurența, încurajând inovarea și provocând îmbunătățiri ale calității și diversității acestora, ceea ce duce la creșterea calității în sectorul financiar și la o îmbunătățire a bunăstării economice.

Pe lângă alfabetizarea financiară a populației și creșterea competențelor financiare, este necesar să se pună accent și pe atitudinea, comportamentul și statutul fiecărui individ în parte, ceea ce conduce și la crearea unei societăți moderne, civilizate și sigure. Cunoașterea de sine, dezvoltarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți reprezintă un prim pas în dezvoltarea sănătoasă a unui individ. Cunoașterea propriilor drepturi și responsabilități, a riscurilor la care se expune în implicarea în comportamente de risc, constituie de asemenea cheia siguranței individului și a societății. Pe lângă acestea, descoperirea forței de a se dezvolta personal, de a-și dezvolta propria afacere și de a-și câștiga independența, constituie de asemenea un element important în conturarea portretului “cetățeanului de succes”, a tânărului modern, din zilele noastre. Toate acestea, reprezintă competențele sociale pe care un individ trebuie să și le cultive pe lângă competențele financiare.

Disciplina opțională „Educația socială și financiară” cuprinde patru unități de conținut după cum urmează:

I. Explorare personală; II. Drepturile, responsabilitățile și îndatoririle omului; III. Managementul resurselor personale; IV. Inițierea și derularea unei afaceri.

Elaborarea și fundamentarea *Modelului pedagogic de dezvoltare a abilităților sociale și financiare* a asigurat demersul experimental demarat pe o durată de un an (35 de săptămâni). Modelul, care combină reperele teoretico-aplicative ale Educației Sociale și Financiare, s-au dovedit a fi eficiente, funcționale, deschise la completări și dezvoltare.

Rezultatele experimentului pedagogic au demonstrat eficiența aplicării disciplinei “Educație Socială și Financiară”. Evaluarea elevilor a evidențiat un nivel mai ridicat al cunoștințelor din domeniul social și financiar și al abilităților dezvoltate.

Pe parcursul anului școlar, a existat o preocupare permanentă de promovare a implicării elevilor în proiecte educative care abordează problematica vizată și în activități de voluntariat.

Educația financiară ar trebui predată de la vârste fragede și să se continue până la maturitate ori, foarte importantă este și la bătrânețe. Faptul că orice vârstă are nevoile ei specifice, în mod implicit are loc și contactul cu banii și cu deciziile de natură financiară. Modernizarea societății și evoluția tehnologică implică de asemenea necesitatea educării permanente a indivizilor pentru a putea avea acces la acestea și a le putea utiliza în siguranță.

Siguranța individului nu este dată doar de siguranța administrării cu succes a resurselor personale. Cunoașterea propriilor drepturi, a principiilor societății democratice îți poate oferi siguranța de exprimare și desfășurare a activităților cotidiene. De asemenea, este important să te

cunoști mai bine pe tine însuși, să-ți descoperi potențialul și să-l utilizezi în dezvoltarea unei afaceri personale.

Curriculumul de față cuprinde o fuziune a acestor elemente.

BIBLIOGRAPHY

Cara A., Curriculum Educație socială și financiară, Chișinău, 2012 Cara A., Curriculum Educație socială și financiară, Chișinău, 2012

Cazacu E.R., Planul de acțiune al Colegiului Tehnic de comunicații “Nicolae Vasilescu Karpen” Bacău, 2014-2020;

„Recomandarea privind Principiile și Bunele Practici din domeniul Educației Financiare”, OCDE, 2005, adoptată de Consiliul OCDE.

Tudor C., *Abordari locale ale educației financiare*, Universitatea Cooperatist-Comerciala, Moldova, Chisinau, 2013;

<http://www.hotnews.ro/stiri-esential-20919013-document-cum-arata-noul-plan-cadru-pentru-gimnaziu-dupa-care-vor-invata-elevii-incepand-anul-scolar-2017-2018.html> (vizitat 13.04.2018)

Programa școlară pentru disciplina opțională „Educația financiară”, București, 2010